

Holm

En Vogn af reneste Guld,
Den hellige Kilde,
Tre paa Nattens Is,
Bomber over Holm.

Landsognet Holm svarer til sit Navn, som det ligger omgivet af Dyvig, Stegsvig, Aabenraa Yderfjord mod Syd og Vest og Nord og Nordborg og Pøl mod Øst. Det har 549 Indbyggere i 168 Husstande; deraf er de 70 Landbrugere. Efter det er Holm et rigtigt Landbrugsogn. I kirkelig Henseende hører det ind under Nordborg.

Den lange Bygade i Holm er næsten 2 km, og her ligger de fleste Gaarde, for over Halvdelen Vedkommende ret store. Bygaden er asfalteret, og Størstedelen af Vejene er regulerede.

Skolen er nybygget i 1923 og i 1943 udbygget og bragt i Overensstemmelse med Skolelovens Krav. Der skal endnu anlægges en Idrætsplads, og Vejnettet skal færdigreguleres og asfalteres, hvor Trafiken gør det nødvendigt. Sognet har ikke mange Arbejdsløse.

Ovenstaaende har Sogneraadets formand venligst fortalt.

Der ligger en Vogn af reneste Guld paa Hellesøs
dybeste Bund,
den kaster et lyst og gyldent Skær hen over Vandet
hver Midnatsstund.
Fra Søens Dyb man hører en Lyd, som var det en
gylden Klokkes Klang,
den kommer fra Vognen, den toner saa ren dens
Genlyd gaar over Hellesøs Vang.

*

Omtrent 2 km Vest for Byen Holm ligger den tidligere Skovsø Hellesø. Skoven er forlængst forsvundet, og Søen er nu næsten udslettet og opdyrket.

Til denne Sø knyttes mange Sagn. Der skulde være hellig Kraft i Hellesøs Vand. Syge og Svage kom fra Nær og Fjern og fandt Lægedom ved at bade i Søens Vand. Folk slog Bo i Nærheden af Søen, og der opstod snart en Landsby, som allerede for tusinde Aar siden var den største paa Als. Det var Byen Holm.

En anden Tradition fortæller om Byen Holms Oprindelse: En hellig Kilde, hvis Vand havde helbredende Kraft, fandtes ved Thinghøj ved Holm. Allerede for Aartusinder siden var denne Kilde bekendt. De Syge kom i større Skarer. Ved at drikke af det hellige Vand og vaske de syge Lemmer i Vandet fandt enhver Helbredelse. Disse Folk blev boende i Nærheden af »Helligkilde«, og snart var Stedet blevet til en blomstrende Landsby, der fik Navnet Holm.

I Schrøders Topografi 1837 skrives: »Paa Holm Mark ved Nordborg ligger to Bakker ved Navn Thinghøj, hvor der før har været Tingsted. I Nærheden udspringer i en Dybde af omtrent to Fod en stærk fremsprudende Kilde. Dens Vand damper i den stærkeste Vinter, fryser ikke, og Isstykker, som kastes deri, opløses hurtigt«. Mon det har været radiums-holdigt Vand?

*

I Slutningen af 1820-erne blev der givet et Selskab Koncession paa at opføre en Bro ved Dyvig. 1840 flyttedes denne Pælebro fra Dyvigs østre Side til dens nuværende Plads paa Nordsiden inderst i Vigen. Forbindelsen mellem Nordborg og Dyvig var i gamle Dage — ikke som nu med den udmærkede Vej over Holm — »gammel Dyvigvej«, der gaar over Uldbjerg. Gennemførelsen af Amtsbanen til Nordborg skadede i sin Tid Dyvig en Del; men den lille Havn, der ejes af Dyvig Brointeressentselskab (9 Medlemmer), har dog endnu — efter en Udbedring i 1927 — Betydning for Egnen.

Et kønt Maleri paa Museet i Sønderborg fortæller om Idyllen ved Dyvig i gamle Dage.

*

Lønsømade Bro helt ude i Stegsvig er først efter Genforeningen blevet af Betydning som Afskibningssted for Nørre-Als. Der var Kro her engang; Bygningerne er nu omdannet til Feriehjem. En Overgang havde Lønsømade regelmæssig Forbindelse baade med Aabenraa og Sønderborg.

Langs Kysten ud mod Lillebælt ligger der 12 ha Fællesjord. Den er om Sommeren Græsgang for Kreaturer.

*

Gaardejerne i Holm har i mange Tilfælde langt til deres Jorder. Nogle har Jord Nord for Byen, andre Syd derfor, fortæller en Holmbo fra Nørremarken. De større Landbrug er paa 50 ha eller deromkring. »Nørrelykke« er udstykket fra Jordtilliggende til Gaarde i Holm. Den første, der flyttede ned til Nørremarken Nord for Holm, var Jens Thomsen. Ham kaldte de Nørreløkke, og han tog saa senere Navnet. Efterhaanden kom der flere til Nørremarken, der nu er godt beboet. Jorden der var lige saa god som i Holm. »Nord for Holm er Marken bedre end Syd for«.

Fra Nørrelykke og Stranden nedenfor er der en vid Udsigt over til Løjtland, Aabenraas Opland mod Øst. I klart Vejr kan man se Skorstenen paa Sukkerfabriken i Assens. Lige for ligger Barsø.

Og her er saa, hvad tre Karle fra Nørremarken oplevede den 27. Februar 1929, fordi de fik Lyst til at se, hvordan Barsø saa ud:

Isen laa stærk og sikker fra Kysten og over til Øen. Det var ved Kaffen, at de unge Karle blev enige om at tage af Sted; de kunde sagtens gøre Turen frem og tilbage og endda være en Timestid paa Øen og naa tilbage igen til Aftensmad, mente de. De tog af Sted paa deres Cykler; men da de kom et Stykke ud paa Isen, viste det sig, at der laa et tykt Lag Sne. Cyklerne maatte stilles sammen, og de fortsatte til Fods. De naaede ikke over, før Solen var nede. Imidlertid: Se Øen, det vilde de, og det tog ogsaa lidt Tid; desuden var de inde hos et Par gamle Folk, der havde lidt Øludsalg, og fik en Øl og en Pakke Cigaretter. Nu var Klokken blevet 7, og det gjaldt om at komme tilbage, da det var begyndt at blive Tykning. Da de saa kom ud paa Isen, tog denne til. De skulde jo have haft Cyklerne med hjem — men lige meget med dem! Det gjaldt om selv at komme helskindet i Land og bjerge Livet. Snart vidste de ikke længere, i hvad Retning de gik, og der kunde være Tyndis og Vaager. De holdt fast i hinanden og skiftedes til at gaa forrest. Det kunde hænde, at de af og til, naar Tykningen klarede lidt op, kunde se de forskellige Fyr; der var tre, et inde i Aabenraa Fjord, et paa Helnæs og saa Augustenhof Fyr, men de anede ikke, hvilket de

skulde gaa efter, indtil omsider den ene kunde kende Blinket fra Augustenhof Fyr. Og da de kom nærmere, kunde de se et Baal inde paa Stranden — og der blev raabt ud efter dem:

»Er det jer?« Ja, det var det da. »Gaa efter Blusset!« blev der raabt. I fire lange Timer havde de vandret, slaaet ud af Kurs og i yderste Livsfare. De kom godt i Land, men da var Klokken rigtignok ogsaa blevet 11. Hjemme havde de været meget ængstelige, derfor havde de sammen med Naboerne tændt Baalet for at vejlede. — Dagen efter kunde man se et lille mørkt Punkt langt ude. Det var Cyklerne, og de blev bragt i Land i god Behold, før Havet to Dage senere brød op. Men Barsø fik Holmboerne at se.

✱

Og saa vil alle kunne huske, at Holm og Omegnen led forfærdeligt under Bombenatten i August 1942. Baade oppe i Byen og nede ved Dyvig forårsagede Bombeeksplosionerne stor materiel Skade. Troelsgaard og Møllen gik det især ud over, men heldigvis gik ingen Menneskeliv tabt. Det var en Nat, som aldrig vil blive glemmt, en Nat der forfærdede alle.

Som et i al sin Gru forholdsvis tragikomisk Tilfælde, kan det nævnes, at en Vogn, der stod paa en Gaardsplads nede i Dyvig ved det forfærdelige Lufttryk blev løftet op paa Mønningen af Hustaget.

